

Kommunal- og regionaldepartementet
Pb 8112 Dep
0032 OSLO

KOMM. OG REG. DEP	
04 OKT 2005	
04/2771-264	
Ark.	013
Avd.	RA / SSA / MAG

(Referanse må oppgis)
Vår referanse: 200401616-10
Arkivkode: 020
Saksbehandler: Lise A Hauge
Deres referanse: 04/2771-4
Dato: 3.10.2005

KS høringsuttalelse til NOU 2004:19 Livskraftige distrikter og regioner

Vi viser til brev fra KRD av 14. oktober 2004. I brevet er det fastsatt to frister for høringsuttalelse til Distriktskommisjonens utredning, 14.01.05 for spørsmål som skal tas opp i regionalmeldinga til våren, og 14.10.05 for spørsmål som gjelder fylkes- og kommunestruktur, oppgavefordeling og maktfordeling/regionalisering.

KS ga i brev av 26. januar d.å. en samlet uttalelse innen den første fristen, med vekt på de tema som departementet har definert en utvidet frist for. Vårt høringsbrev følger vedlagt, og vi viser til kommunenes og fylkeskommunenes uttalelser.

KS forutsetter at alle høringsuttalelser til Distriktskommisjonens utredning blir sett i sammenheng i forbindelse med KRDs arbeid med en sak til Stortinget, jfr Innst.S.nr 245 (2004-2005).

KS mener at Norge trenger sterke folkestyrte regioner, som viktige aktører i en modernisert offentlig sektor. Dette vil tjene folkestyret, og det vil tjene landets verdiskaping og gi en effektiv fordeling og tilpasning av viktige utviklingsoppgaver og velferdstjenester som krever et større befolkningsgrunnlag enn dagens og framtidens kommuner vil ha. Regionreformen må innebære en samlet overføring av statlige oppgaver som krever et regionalt perspektiv. Et samlet regionalt helhetsgrep vil gjøre den nye folkestyrte regionen til en kraftfull regional utviklingsaktør og tjenesteprodusent, med nødvendig legitimitet i befolkning og næringsliv.

Vi viser til vedlagte dokument *Sterke regioner – Tid for reform Strategidokument fra kommunesektoren* hvor flertallsvedtak i KS Landsstyre 3. mars 2005 gjengis og utdypes. Disse synspunktene sammenfaller med prinsippene som partiene i en eventuell rødgrønn regjering har gitt uttrykk for. Når det gjelder de spørsmål som KRD i denne sammenheng vil ta opp er også vedlagte uttalelse fra fylkesordfører /-rådsledernes sommermøte 2005 viktig innspill til departementet.

Ap, SV og Sp har i Stortinget bedt Regjeringen legge fram en sak slik at Stortinget i 2006 kan fatte prinsippbeslutning om innføring av forvaltningsreform på regionalt nivå. KS

1

forutsetter at disse partienes tidsplan vil bli den nye regjeringens tidsplan. KS ser positivt på den nye tidsplanen og den prosessen som partiene i den nye regjeringen legger opp til. Ny struktur og reform må iverksettes senest 2010. Dette forutsetter at prinsippvedtak må fattes i 2006.

KS vil understreke at en regionreform avhenger av at det fattes stortingsvedtak som sikrer bred støtte for opprettelsen av sterke, folkestyrte regioner, og at vedtak om overføring av oppgaver, myndighet og ressurser fra staten må skje før – eller senest samtidig – med vedtak om regioninndelingen.

Vi viser også til KRDs arbeid med hovedstadsmelding, hvor KS ønsker et tettere samarbeid ut fra storbyenes sentrale rolle som motorer for den regionale utviklingen.

KS har som intensjon å ha en aktiv rolle i den prosess hvor innhold og rammer konkret utformes og vedtas. Vi ser derfor fram til et tett samarbeid med staten i forberedelsen av reformen.

Vennlig hilsen

Halvdan Skard
Leder

Olav Ulleren
Adm.direktør

Vedlegg:

- KS høringsbrev til KRD datert 26. januar d.å
- *Sterke regioner – Tid for reform Strategidokument fra kommunesektoren*
- Uttalelse fra fylkesordfører /-rådsledernes sommermøte 2005: *Sterke regioner – prinsippmelding våren 2006*

Kommunal- og Regionaldepartementet
Postboks 8112 Dep
0032 Oslo

(Referanse må oppgis)
Vår referanse: 2004/01616-7
Arkivkode: 020
Saksbehandler: Hans L Clementz
Deres referanse:
Dato: 26.01.2005

KOMM. OG REG. DEP
- 2 FEB 2005
04/2771 - 183
013
RA / SSA / MAG

KS høringsuttalelse til NOU 2004:19 Livskraftige distrikter og regioner

Vi viser til brev fra KRD av 14. oktober 2005. I brevet er det fastsatt to frister for høringsuttalelse til Distriktskommisjonens utredning, 14.01.05 for spørsmål som skal tas opp i regionalmeldinga til våren, og 14.10.05 for spørsmål som gjelder fylkes- og kommunestruktur, oppgavefordeling og maktfordeling/regionalisering.

KS har valgt å gi en samlet uttalelse innen den første fristen, med vekt på de tema som departementet har definert en utvidet frist for. Dette har sammenheng med at KS har sendt sin egen utredning KOU 2004:1 Sterke regioner – Forslag til ny regioninndeling av Norge, på høring med frist 1. februar 2005. Det er nær sammenheng mellom viktige vurderinger og anbefalinger i Distriktskommisjonens utredning, og KSs utredning av inndelingsspørsmålet.

KS har også anbefalt medlemmene å samordne uttalelsen til Distriktskommisjonen med uttalelsen til KOU 2004:1, dvs at de innenfor første høringsfrist også uttaler seg om spørsmål som gjelder fylkes- og kommunestruktur, oppgavefordeling og maktfordeling/regionalisering. Vi viser til kommunenes og fylkeskommunenes uttalelser.

KS vil på møte i Landsstyret 3. mars 2005 fremme forslag til organisering (oppgaver, ansvar, finansiering og styringsmodell for regionene) og konkret inndeling av et nytt regionalt, folkestyrt forvaltningsnivå. Landsstyrets vedtak vil utfylle og konkretisere denne høringsuttalelsen på nevnte punkter, og vil bli oversendt KRD så snart det foreligger.

KS fattet 25. januar 2005 følgende vedtak:

- Nærhetsprinsippet ligger til grunn for alt arbeid i KS, dvs offentlige oppgaver skal løses på lavest mulig effektive forvaltningsnivå.
- KS støtter de mål og strategier som en samlet kommisjon har lagt til grunn for sitt arbeid, og vil spesielt understreke at verdiskaping i næringslivet er grunnlaget for en sunn distrikts- og regionalpolitikk. KS mener utredningen legger et solid og

framtdsrettet grunnlag for en gjennomgripende fornyelse av distrikts- og regionalpolitikken, og samtidig gir et vesentlig og nødvendig bidrag til modernisering og effektivisering av den offentlige forvaltningen og folkestyret.

- KS mener at innsatsen i den smale distriktspolitikken må forsterkes. Staten må fortsatt ha et hovedansvar for å fastlegge nasjonale distriktpolitiske mål i sektorpolitikken og rette opp den negative utviklingen som har skjedd i mange distrikter. Det er imidlertid viktig og nødvendig at distrikts- og regionalpolitikken ses i sammenheng og tar utgangspunkt i lokale og regionale mål og prioriteringer
- KS er enig i at det bør skje en radikal forvaltningsreform på regionalt nivå, ved at det etableres sterke og sjølstendige folkevalgte regioner. Regionene må få overført vesentlige oppgaver fra nåværende fylkeskommune, direktorater og regional stat, og spesielt oppgaver som har særlig betydning for den regionale utvikling. Ved at Storting og regjering overlater mer av detaljstyringen til lokale og regionale politiske myndigheter, kan sentrale myndigheter legge større vekt på de strategiske og langsiktige linjer i samfunnsutviklingen. En slik reform vil gi en bedre politisk styring sentralt, regionalt og lokalt.
- KS mener at det må være samsvar mellom det ansvar en region har for å løse en oppgave, og det ansvar den har for å finansiere oppgaven. "Pengene må følge oppgaven" ved overføring av oppgaver fra staten til regionene. Finansiering må sikres gjennom rammeoverføring, supplert med friere beskatningsrett. Konsultasjonsordningen mellom staten og kommunesektoren må være hovedarenaen for avklaring av finansiering, økonomiske rammer mv for regionen (mot 1 stemme, Frp).
- KS er enig i at staten bør spille en aktiv rolle i omstrukturingsprosessen, og at den bør skje raskt (*innskuddet mot 2 stemmer, Frp og H*), dvs at regionreformen må være klar i løpet av kommende stortingsperiode. Kommunesektoren ønsker et nært samarbeid med Storting og regjering om utforming og gjennomføring av forvaltningsreformen.

Utdypende synspunkter og vurderinger

Kommunens rolle og oppgaver

De oppgaver som kan legges til dagens – eller framtidens - lokalnivå, bør legges til kommunen. Kommunens rolle som lokal samfunnsplanlegger og -utvikler må styrkes. KS støtter kommisjonens forslag om at kommunen bør få større ansvar for arealforvaltning, næringsutvikling og stedsutvikling. Ikke bare rollen som tjenesteproducent, men også som samfunnsutvikler, må sikres nødvendig finansiering.

Samfunnsplanlegging og -utvikling forutsetter et godt samspill mellom kommunene og regionen. Kommunene må ha innflytelse på utvikling av politiske strategier og virkemiddelbruk på regionalt nivå. Det er viktig for å få til gode, regionalt tilpassede samhandlingsprosesser mellom kommune- og regionnivå.

Kommunene og de nye regionene må utfylle hverandre ved at kommunene må ta en større del av tjenesteproduksjonen ved siden av utviklerrollen. Dette vil kunne gjelde oppgaver som i dag ligger hos staten eller i fylkeskommunen. KS viser til den prosessen som pågår i alle landets kommuner med å drøfte og ta stilling til framtidig kommunestruktur, og som vil bli oppsummert i løpet av våren 2005.

Kommunesektoren vil sjøl ha et særlig ansvar for at regionenes samlede utviklingspotensiale blir best mulig utnyttet, gjennom et aktivt samspill innen og mellom de større byområdene, og mellom disse og øvrige kommuner i regionen. Samspillet i den større regionen må så langt som mulig baseres på fortrinn som de enkelte byer og områder innen regionen har.

Forholdet mellom distrikts- og regionalpolitikken

Distriktskommisjonen vil styrke den næringsrettede og smale distriktpolitikken for å fremme lønnsom og framtidsrettet virksomhet lokalt. KS slutter seg til dette. Samtidig er det et faktum at ressursene til den smale distriktpolitikken er halvert i løpet av de siste 10 årene, fra 2.9 mrd i 1993 til 1.4 mrd i 2003.

Reduksjonen i den bedriftsrettede støtten gjennom SND (nå Innovasjon Norge) og kommunale næringsfond har prosentvis vært enda sterkere. Det må være sammenheng mellom målene i distriktpolitikken og de virkemidlene som settes inn. Dette innebærer at den smale distriktpolitikken må tilføres vesentlig større ressurser.

Distriktskommisjonen legger til grunn at det fortsatt skal være staten som definerer det distriktpolitiske virkeområdet, og fastlegger nasjonale distriktpolitiske mål i sektorpolitikken. Men samtidig understrekes at distriktpolitikken må ta utgangspunkt i lokale og regionale mål.

Dette må forstås slik at kommisjonen ønsker at det regionale politiske nivåets ansvar for distriktpolitikken skal styrkes, men likevel slik at nasjonal stat skal ha et større ansvar for distriktpolitikken enn øvrige deler av regionalpolitikken. Det regionale partnerskapet, der de nye regionene vil spille en faglig og politisk ledende rolle, bør ha et særlig ansvar for å sikre en best mulig samordning av regionalpolitikken og distriktpolitikken i ulike deler av landet. Regionene må ha et helhetlig regionalpolitisk ansvar som også omfatter distriktpolitiske spørsmål. Dette vil sikre at tiltak og virkemidler tilpasses lokale utfordringer.

Det har i årenes løp vært gjennomført en rekke satsinger i områder/kommuner med særlig store utfordringer. Det er viktig å spre erfaringene fra disse forsøkene. Koordineringen og samhandlingen mellom lokalt, regionalt og sentralt nivå må styrkes for å sikre at enkeltsatsinger videreføres og gir effekt ut over definert programperiode.

Etablering av sterke, folkestyrte regioner

KS har tidligere vedtatt (jf vedtak i Landstyret 19.05.04) å arbeide for å etablere sterke, folkestyrte regioner. Disse regionene skal:

- gi et effektivt bidrag til den regionale og nasjonale verdiskapningen, næringsutviklingen og sysselsettingen,

- sikre effektiv fordeling - og regional tilpasning - av viktige velferdstjenester som krever et større befolkningsgrunnlag enn dagens og framtidens kommuner vil ha
- bidra til å utvikle et sterkt demokrati på regionalt nivå, gjennom å overføre oppgaver, ansvar, ressurser og beslutningsmakt fra staten sentralt og regionalt til sterke og selvstendige regioner

KS mener at det bør opprettes færre og større folkestyrte regioner til erstatning for dagens fylkeskommuner, gitt at det samtidig skjer en omfattende og systematisk overføring av oppgaver, ansvar og beslutningskompetanse fra staten til de nye folkevalgte regionene innenfor de politikkområder som er særlig viktige for den regionale utviklingen - og at de nye regionene sikres en finansiering som samsvarer med oppgavene. (Jf vedtak i Sentralstyret 03.06.04.)

Regioner som har politisk legitimitet gjennom direkte valg - vil gi de beste forutsetninger for å utforme og gjennomføre en helhetlig regional utviklingspolitikk på tvers av sektorene. Lokal kunnskap om de spesielle utfordringene i regionen, og om regionens ressurser, kompetanse og kultur, vil være viktig for å sikre effektive prioriterings- og iverksettelsesprosesser.

Regionene vil ivareta nasjonale mål og interesser

En slik omfattende overføring av oppgaver fra staten til regionene, vil bidra til en tidsmessig reform av det samlede styringssystemet. Ved at Storting og regjering overlater mer av detaljstyringen til lokale og regionale politiske myndigheter, kan sentrale politiske myndigheter legge større vekt på de strategiske og langsiktige linjene i samfunnsutviklingen, slik Distriktskommisjonen tilrår. Dette vil bidra til en bedre politisk styring sentralt, regionalt og lokalt.

Distriktskommisjonen understreker sterkt at staten fortsatt skal ha det overordnede ansvaret for sektorpolitikken, og fastsette de distrikts- og regionalpolitiske målsettinger knyttet til de ulike politikkområder. Desentralisering innebærer ikke at staten fraskriver seg ansvar. En viktig oppgave for sentrale politiske myndigheter vil i denne sammenheng være å utforme distrikts- og regionalpolitiske mål- og resultatkrav i de ulike sektorpolitikkenes, og etterprøve effektene av denne innsatsen.

Sterke regioner vil ivareta nasjonale interesser i politikktutforming og gjennomføring, tilpasset utfordringer og fortrinn i den enkelte region. Utfordringer i næringspolitikken og samferdselspolitikken, i areal-, ressurs og miljøpolitikken mv, er svært forskjellige i Nord-Norge og i Oslofjordområdet. Effektiv nasjonal politikk forutsetter at politikken regionaliseres, så vel den konkrete utformingen av politikken, som gjennomføringen av aktuelle tiltak.

For utviklingsorienterte regioner i en verden i rask endring, vil det hele tiden være viktige å kunne ta opp supplerende oppgaver som er viktig for helheten i det regionale utviklingsarbeidet. Det betyr at regionene må kunne ta opp alle oppgaver, med unntak av de oppgaver som regjering og Storting har bestemt at de ikke skal ta opp.

Sterke regioner vil ivareta viktige nasjonale interesser i konkurranse og samarbeid med regioner i andre land. I Europa regionaliseres nasjonalstatene i takt med globaliseringen av

økonomien og den teknologiske utviklingen, og som en konsekvens av det felles europeiske markedet, som Norge er en del av gjennom EØS-avtalen. Samarbeid i næringspolitikk, forskningspolitikk, kulturpolitikk mv skjer mellom regioner i ulike land, et samarbeid som ofte også har en viktig utenriks- og sikkerhetspolitisk dimensjon. Regionene vil dessuten delta i europeiske interesseorganisasjoner, som er viktige arenaer for drøfting av spørsmål av regional og nasjonal politisk interesse.

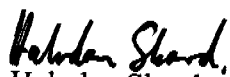
Regional stats rolle og oppgaver

Fylkesmannens oppgaver bør rendyrkes til tilsyn og kontroll, slik kommisjonen foreslår. Øvrige oppgaver hos fylkesmannen, og også viktige oppgaver hos andre deler av den regionale statlige forvaltningen, bør overføres til de nye folkevalgte regionene. Slik kan kompetansen på tilgrensende oppgaver samles, det faglige beslutningsgrunnlaget bedres og de administrative kostnader reduseres.

Det må legges til rette for at framtidig regional og lokal stat har nødvendig frihet og handlingsrom til å fylle sin rolle og ivareta sine oppgaver i det regionale partnerskapet. Også etter at flere av dagens statlige oppgaver er overført til de folkevalgte regionene – og fylkesmannens oppgaver er avgrenset til kontroll og tilsyn, vil det være viktig at Storting og regjering "åpner" sektorene for lokale og regionale tilpasninger.

Effektiv sektorsamordning på regionalt nivå forutsetter at statens regionale organisering og inndeling tilpasses de folkevalgte regionenes organisering og inndeling.

Vennlig hilsen

Halvdan Skard
Leder

Olav Ulleren
Adm. direktør

Fylkesordførernes/-rådsledernes sommermøte 1. -2. august 2005

UTTALELSE TIL REGJERINGEN OG STORTINGET

Sterke regioner – prinsippmelding våren 2006

Fylkesordførere og fylkesrådsledere (kollegiet), samlet i møte i Buskerud, mener at en forvaltningsreform med sterke folkestyrte regioner må innføres raskt, og at alle viktige prinsipper for en slik reform derfor må avklares i en melding til Stortinget våren 2006. Det er ingen grunn til å vente til 2007 for å vedta om vi skal innføre sterke folkestyrte regioner.

Norge trenger sterke folkestyrte regioner for å bidra til næringsutvikling og verdiskaping – og for å styrke demokratiet. Norske regioner har viktige forutsetninger for å spille en slik rolle: mennesker med stor kompetanse, rike naturressurser og godt utbygd samfunnsmessig infrastruktur og tjenestetilbud.

Kollegiet vil peke på at iverksetting av en stor regionreform krever tid og arbeid. I stortingsmeldingen våren 2006, må alle viktige prinsippsspørsmål når det gjelder oppgaver, ansvar, ressurser, inndeling mv avklares. Deretter må alle sider av reformen forberedes grundig – og avklares endelig i regjering og Storting. **En radikal regionreform vil utfordre dagens sentraliserte, sektorinndelte forvaltningssystem. Reformen vil kreve sterk politisk vilje, mot og målrettet handling av regjeringen i kommende stortingsperiode.**

Sterke regioner må ha politisk makt og økonomiske ressurser. I dag er mye av denne makten plassert hos staten: i Stortinget, i regjeringen, departementene og direktoratene og hos fylkesmennene. Ved å overføre til regionene oppgaver, ansvar, myndighet og ressurser som er særlig viktig for den regionale utviklingen, vil Stortinget i større grad kunne konsentrere seg om nasjonal og internasjonal politikk.

Distriktskommisjonen, LO, NHO, KS Landsstyre og et flertall av partiene i det sittende Storting har i tråd med dette fattet vedtak og uttalelser som entydig støtter en regionalisering av Norge med etablering av sterke, folkestyrte regioner. Kollegiet mener at tiden er inne for rask og sterk politisk handling.

Kollegiet har merket seg at regjeringen har varslet at enda en ny evaluering av fylkeskommunen skal settes i gang i høst. Kollegiet kan ikke se behovet for dette. Alle utredninger og evalueringer er samstemte: dagens fylkeskommune, med dagens ansvar og myndighet, er ikke tilpasset framtidens utfordringer, men må erstattes av et nytt regionalt nivå. I stedet for en evaluering av dagens fylkeskommune, trenger vi målrettede mindre utredninger på konkrete, avgrensede områder som er viktige for iverksetting av en regional reform. Følgeevalueringer av forsøk med enhetsfylke og differensiert oppgavefordeling på regionalt nivå, vil også gi nyttig kunnskap. Dette er arbeid som kan innpasses i en tidsplan med prinsippavklaring i 2006.

Viktige prinsipper for en regionreform

De norske regionene skal være et selvstendig og fullverdig forvaltningsnivå, slik kommunene er det på lokalt nivå, med omfattende desentralisering av oppgaver, ansvar, myndighet og ressurser fra staten. Regionen skal være en selvstendige politisk aktør som kan møte framtidens utfordringer – på regionens premisser.

Regionen skal ha et helhetlig ansvar – politisk, faglig og finansielt - for samferdsel, landbruk, nærings- og bygdeutvikling, kultur, videregående opplæring, miljøvern og kulturminnevern. FoU, høyere utdanning og spesialisthelsetjenesten er viktige i det regionale utviklingsarbeidet. Det er viktig å sikre større regionalpolitisk innflytelse på disse områdene. Regionen skal ha et særlig samordningsansvar når det gjelder en styrket regional planlegging, folkehelsearbeid og internasjonalt regionalt utviklingsarbeid.

Regioner som skal ha et slikt helhetlig ansvar, må inndeles på en måte som er funksjonell i forhold til oppgavene som skal løses, Vedtak om en overføring av oppgaver og ansvar må derfor skje før - eller senest samtidig - med vedtak om endring av regiongrenser.

Kollegiet vil understreke at regionene bør inndeles på en slik måte at befolkningen naturlig kan identifisere seg med egen region. Ny regioninndeling og fastsetting av grenser kan bare skje etter grundig debatt i berørte fylkeskommuner og kommuner. Oslo – som hovedstad – må underlegges en særskilt vurdering. Reformen, slik den her er beskrevet, kan gjennomføres uten en tidkrevende grunnlovsendring.

Fra prinsippmelding 2006 til regiontingsvalg 2009

Kollegiet vil understreke at dette arbeidet vil kreve sterk og målrettet politisk ledelse. En rekke komiteer og utvalg har tidligere konkludert med at det er behov for et sterkt regionalt forvaltningsnivå, men resultatet har blitt et annet. Kollegiet mener at en viktig årsak til dette er at en reform med sterke folkestyrte regioner utfordrer sektorenes makt og interesser i samfunnsstyringen. Regionreformen vil stille store krav til politisk vilje, mot og målrettet handling av regjeringen.

Fylkeskommunene ser fram til et nært samarbeid med regjeringen i kommende stortingsperiode om utforming og iverksetting av regionreformen fra 1. januar 2010.